

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ГРОШІ І КРЕДИТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для самостійної роботи здобувачами вищої освіти
ступеня «бакалавр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
денної форми навчання

МИКОЛАЇВ
2017

УДК 336.7
Г 89

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від _____ 2017 р., протокол № _____.

Укладачі:

А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Миколаївського національного аграрного університету

Т. І. Лункіна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

Н. В. Потриваєва – д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

Д. В. Калнауз – керуючий відділенням «Миколаївське» Миколаївської філії ПАТ КБ «ПриватБанк»

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2017

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1, 8	6
Тема 2, 7	8
Тема 3	11
Тема 4	14
Тема 5	17
Тема 6	20
Тема 9	22
Тема 10-12	25
Тема 13	27
Тема 14	30
Тема 15	32
Тема 16	35
Список літератури	37

ВСТУП

Навчальний курс «Гроші і кредит» є фундаментальною економічною дисципліною, що вивчає сутність та механізм функціонування таких економічних категорій як «гроші», «грошовий ринок», «грошова система», «інфляція», «грошова реформа», «валютна система», «кредит», «процент». При опануванні тем даної дисципліни здобувачами вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання, останні зможуть мати уяву про діючі (у межах грошового, фондового і валютного ринків, грошової, банківської та валютної систем) інституції, використовувати грошово-кредитні й валютні інструменти, а також аналізувати здійснювану державою грошово-кредитну політику і міжнародні кредитно-розрахункові відносини.

Мета вивчення курсу «Гроші і кредит» полягає у формуванні базових знань у здобувачів вищої освіти з теорії та практики використання грошей і кредиту, інших фінансово-кредитних інструментів, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку, грошових і валютних систем у процесах розподілу і споживання, а також їх впливу на процеси відтворення в умовах ринкової економіки, вивчення методів аналізу і оцінки державної монетарної та фінансово-кредитної політики, розвитку банківської системи.

Предметом вивчення курсу є гроші, їх сутність та функції у ринковій економіці, грошовий ринок і грошові системи, сутність, роль і види кредиту, валюта і валютні відносини та місце і роль в економічній системі НБУ та комерційних банків.

Завдання дисципліни - не тільки підготувати сучасного фахівця теоретично, а і навчити його аналізувати реальні економічні процеси і тенденції розвитку, прогнозувати майбутнє та впливати на останнє.

Виконання поставлених завдань потребує наполегливого самостійного вивчення теоретичного навчального матеріалу і вироблення практичних навичок його використання. Для здобувачів вищої освіти дібрано тестові завдання та питання, які допоможуть поглибити знання із зазначеного курсу.

Зміст дисципліни «Гроші і кредит» згідно з програмою розкривається у таких темах:

1. Сутність і функції грошей.
2. Грошовий обіг і грошові потоки.
3. Грошовий ринок.
4. Грошові системи.
5. Інфляція і грошові реформи.
6. Валютний ринок і валютні системи.
7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово - кредитна політика.
8. Роль грошей у ринковій економіці.

9. Теорія грошей.
10. Сутність і функції кредиту.
11. Форми, види і роль кредиту.
12. Теоретичні засади процента.
13. Фінансове посередництво грошового ринку.
14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків.
15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління.
16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною.

ТЕМА 1. Сутність і функції грошей

ТЕМА 8. Роль грошей у ринковій економіці

При вивченні цих тем необхідно:

- розглянути концепції походження грошей, порядок виділення грошової форми вартості, а також обґрунтувати об'єктивний характер необхідності грошей у товарному господарстві (Т-Г-Т');
- охарактеризувати сутність грошей, розкрити історичний процес відбору грошового товару, розглянути порядок формування вартості грошей, а також показати особливості грошей як загального еквіваленту;
- розкрити історичний процес формування грошової одиниці (від товарної до сучасних форм), охарактеризувати механізм еволюції грошей;
- розкрити функції грошей, показати механізм виконання грошима цих функцій;
- охарактеризувати сучасну економічну роль грошей, їх зв'язок із золотом і дорогоцінними металами.

Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 24.

Питання для самоконтролю

1. Які основні форми вартості Ви знаєте?
2. Які товари-еквіваленти використовувались у якості грошей?
3. Назвіть передумови виникнення та застосування грошей.
4. Які існують концепції походження грошей, яка з них більш адекватна ринковій практиці використання грошей в економіці?
5. Дайте визначення економічній категорії „гроші”. Як Ви розумієте суть грошей?
6. Чим гроші відрізняються від звичайного товару?
7. Назвіть основні етапи розвитку грошей. Як ринок впливав на розвиток грошей?
8. Який спосіб обміну продуктами вигідніший і зручніший для учасників ринку – у формі бартеру чи за допомогою грошей? Чому?
9. Назвіть основні властивості грошей.
10. На якому етапі розвитку грошей відчутна роль держави?
11. Що таке вартість грошей, на чому вона базується і які фактори впливають на зміну вартості грошей у часі?
12. Що таке повноцінні гроші? Причини, що зумовили демонетизацію золота. Чи використовують повноцінні гроші в сучасному грошовому обігу України?
13. Чим відрізняються повноцінні гроші від неповноцінних?
14. Які види грошей Ви знаєте?
15. У чому полягають основні причини появи паперових і кредитних грошей?

16. Що таке «квazi» гроші? Чи використовуються вони у грошовому обігу України?
17. Що таке банкнота, вексель, чек?
18. Що таке «електронні гроші»? Що у них є спільного і відмінного від паперових і депозитних грошей?
19. Чим депозитні гроші відрізняються від готівкових грошей?
20. Назвіть функції, які виконують гроші. В яких функціях гроші найбільше потерпають від інфляції?
21. Як впливає на виробництво сама наявність грошей в економіці? Чи необхідні гроші в сучасній економіці?

Тести для самоконтролю

1. Які концепції походження грошей вивчає сучасна економічна наука?
 - а) раціоналістичну;
 - б) діалектичну;
 - в) марксистську.
2. Яке з наведених визначень найбільш повно відображає сутність економічної категорії «гроші»?
 - а) гроші – це національна грошова одиниця;
 - б) гроші – це засіб платежу;
 - в) гроші – це специфічний товар, що виконує роль загального еквіваленту.
3. Яка з форм вартості в сучасному тлумаченні означає «бартер»?
 - а) грошова;
 - б) проста або випадкова;
 - в) повна або розгорнута;
 - г) загальна або еквівалентна.
4. Які функції виконують гроші?
 - а) розподільчу;
 - б) фіскальну;
 - в) засіб обігу;
 - г) стимулюючу.
5. У якій функції гроші найбільше потерпають від інфляції?
 - а) у функції засобу обігу;
 - б) у функції міри вартості;
 - в) у функції засобу нагромадження;
 - г) у функції засобу платежу.

6. Які функції виконують гроші на світовому ринку?
- а) загальний платіжний засіб;
 - б) загальний купівельний засіб;
 - в) засіб перенесення багатства з однієї країни в іншу;
 - г) всі перелічені.
7. Як визначити вартість купюри номіналом 500 гривень?
- а) це – вартість золота, яка забезпечує купюру;
 - б) це – вартість паперу, на якому вона надрукована;
 - в) це – вартість праці, що витрачена на її друкування;
 - г) це – вартість товарів та послуг, які можна придбати на 500 гривень.
8. Які фактори впливають на зміну вартості грошей у часі?
- а) девальвація;
 - б) деномінація;
 - в) інфляція.
9. До повноцінних грошей відносять:
- а) долари США;
 - б) гривні;
 - в) євро;
 - г) срібні монети.
10. До кредитних грошей належать:
- а) кредитні картки;
 - б) вексель;
 - в) електронні гроші;
 - г) чек;
 - д) банкнота;
 - е) дебетові картки.

ТЕМА 2. Грошовий обіг і грошові потоки

ТЕМА 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово - кредитна політика

При вивченні цих тем необхідно:

- дати визначення поняття «грошовий оборот», розкрити його суть, охарактеризувати базову модель грошового обороту в ринковій економіці;
- пояснити економічне значення двосферного механізму грошового обороту, розкрити специфіку та взаємозв'язок сфер готівкового і безготівкового обігу, охарактеризувати зміст натуральної (бартерної) сфери народногосподарського обороту та наслідки сучасної бартеризації вітчизняної економіки;

- дати визначення поняття «грошовий потік», розкрити механізм балансування потоків;
- визначити основні закономірності функціонування грошової маси в сучасній економіці України та фактори, які впливають на швидкість обороту грошової маси;
- дати визначення поняття «сталість грошей» та розкрити механізм її забезпечення, пояснити суть і показати значення сталості грошей, охарактеризувати фінансові, кредитні та валютні фактори забезпечення сталості грошей.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення «грошового обороту». Які особливості грошового обороту на мікро- та макроекономічному рівнях?
2. Назвіть суб'єкти грошового обороту. Які основні ринки взаємопов'язуються грошовим оборотом?
3. Дайте визначення «грошового потоку». Що є спільного і чим відрізняються поняття грошового потоку і грошового обігу?
4. Охарактеризуйте грошові потоки, які обслуговують процес розширеного відтворення.
5. Як забезпечується балансування грошових потоків за умов чистого імпорту і чистого експорту?
6. Наведіть структуру грошового обороту. Яка існує відмінність між секторами грошового обороту?
7. Назвіть переваги і недоліки готівкового та безготівкового грошового обороту.
8. Які сучасні засоби платежу обслуговують грошовий оборот? Що використовується для розрахунків готівкою, а що – при безготівкових розрахунках?
9. Які основні закономірності функціонування грошової маси в Україні?
10. Дайте визначення понять «грошовий агрегат» і «грошова база».
11. Скільки грошових агрегатів визначає НБУ? Яке наповнення кожного з них?
12. Назвіть найбільш ліквідний грошовий агрегат. Дайте пояснення своєї відповіді.
13. Як визначити швидкість обігу грошей? Які фактори впливають на швидкість обігу грошей?
14. У чому полягає сутність закону кількості грошей, необхідних для обігу? Які наслідки його порушення?
15. За якою формулою можна розрахувати середню кількість грошей, необхідних для обігу, якщо не всі товари, що реалізуються, оплачуються негайно?

16. Дайте визначення «емісії». Що таке первинна і вторинна емісії? Яка установа емітує готівкові гроші в Україні?
17. Що таке «обов'язковий резерв»? Яка мета його встановлення?
18. Розкрийте механізм утворення депозитних грошей комерційними банками.
19. Які чинники впливають на зростання в обігу грошової маси?
20. Дайте визначення «грошового мультиплікатора». Розкрийте механізм емісії грошей через грошово-кредитний мультиплікатор.

Тести для самоконтролю

1. Грошовий оборот це :
- а) рух грошей у процесі здійснення експортно-імпортних операцій;
 - б) рух грошей у процесі розподілу ВВП;
 - в) безперервний рух грошей у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання національного продукту.
2. Суб'єкти грошового обороту :
- а) юридичні особи;
 - б) фізичні особи;
 - в) юридичні і фізичні особи.
3. Сектори грошового обороту:
- а) грошовий обіг та кредитний сектор;
 - б) грошовий обіг та фінанси;
 - в) грошовий обіг, фінанси, кредитний сектор;
 - г) фінансовий та кредитний сектори.
4. Грошовим обігом взаємопов'язуються такі ринки:
- а) ринок продуктів;
 - б) ринок ресурсів;
 - в) інвестиційний ринок;
 - г) кредитний ринок;
 - д) фінансовий ринок;
 - е) світовий ринок.
5. За формою платіжних засобів грошовий оборот структурується на:
- а) фіскальний;
 - б) готівковий;
 - в) валютний;
 - г) безготівковий.

6. Для вимірювання грошової маси в Україні застосовують таку кількість грошових агрегатів:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

7. Агрегат М0 містить:

- а) строкові вклади в національній валюті;
- б) депозити в іноземній валюті;
- в) гроші поза банками;
- г) депозити до запитання.

8. Вторинну емісію грошей здійснюють:

- а) НБУ;
- б) комерційні банки;
- в) страхові компанії;
- г) фондові біржі.

9. Величина грошово-кредитного мультиплікатора залежить від:

- а) курсу долара;
- б) суми резервів комерційних банків;
- в) цін на нафту.

10. Банківська система створює гроші, видаючи кредити. У результаті грошова маса:

- а) збільшується на величину, меншу від загальної суми депозитів;
- б) збільшується на величину, що дорівнює загальній сумі депозитів;
- в) збільшується на величину, більшу від загальної суми депозитів;
- г) не збільшується і не зменшується.

ТЕМА 3. Грошовий ринок

При вивченні цієї теми необхідно:

- визначити суть грошового ринку, виділити у ньому канали прямого і опосередкованого фінансування;
- вивчити економічну структуру грошового ринку, пояснити його взаємозв'язок з грошовим оборотом, розрізняти поняття „грошовий ринок”, «ринок грошей», «ринок капіталів»;
- зрозуміти механізм формування взаємодії попиту і пропозиції на грошовому ринку;
- з'ясувати, які фактори визначають зміну попиту на гроші;
- пояснити механізм формування пропозиції грошей;

- виділити фактори, що визначають забезпечення рівноваги на грошовому ринку.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20.

Питання для самоконтролю

1. Що таке «грошовий ринок»? У чому різниця і що є спільного між товарним та грошовим ринком?
2. Що є інструментом купівлі-продажу на грошовому та на товарному ринках? Які фінансові інструменти використовуються на грошовому ринку?
3. У чому полягає різниця між борговими та неборговими фінансовими інструментами?
4. Чим характерні потоки грошей у секторах прямого та опосередкованого фінансування грошового ринку?
5. Назвіть суб'єктів грошового ринку. Між ким забезпечують зв'язки на грошовому ринку фінансові посередники? Хто такі фінансові посередники?
6. Поясніть, що таке „ринок грошей” та „ринок капіталів”. У чому полягає різниця між ними?
7. Як структурується грошовий ринок за функціональними ознаками?
8. Що таке попит на гроші? Які цілі накопичення Ви знаєте?
9. Які чинники впливають на попит на гроші?
10. У чому полягає сутність пропозиції грошей?
11. Як повинна змінитися пропозиція грошей, щоб при незмінному попиту рівноважна процентна ставка знизилася?
12. Розкрийте механізм впливу чинників на пропозицію грошей.
13. Вкажіть, які інструменти грошово-кредитного регулювання використовує центральний банк для забезпечення рівноваги на ринку.
14. Яка головна функція грошового ринку?
15. Побудуйте графічну модель грошового ринку.
16. Які важелі ринкового саморегулювання забезпечують досягнення рівноваги на ринку?

Тести для самоконтролю

1. Якщо центральний банк підвищує облікову ставку, як зміняться темпи зростання грошової маси?
 - а) збільшаться;
 - б) знизяться;
 - в) не зміняться.

2. Якщо НБУ оголошує про продаж державних цінних паперів, то попит на них:
- знизиться;
 - підвищиться;
 - не зміниться.
3. Які операції на відкритому ринку проводить НБУ, якщо йому потрібно зменшити масу грошей в обігу?
- купує цінні папери;
 - продає облігації державної позики;
 - підвищує ставку облікового процента.
4. Що таке попит на гроші? Які його складові частини?
- це прагнення економічних суб'єктів мати в своєму розпорядженні певну, заздалегідь визначену суму грошей. Складові частини – касові залишки, які можуть бути використані для поточних платежів, зокрема трансакційний залишок грошей для реалізації угод, а також спекулятивний залишок та інші заощадження;
 - це попит на запас грошей на відміну на грошовий дохід. Поточна каса і заощадження суб'єктів грошових відносин формують попит на гроші;
 - попит на гроші оцінюється суб'єктами грошових відносин по-різному, в залежності від структури витрат, тому загальне поняття попиту на гроші не визначається;
 - це попит на грошовий дохід. Складається з очікуваних надходжень при здійсненні виробничих і комерційних угод.
5. Як потрібно змінити норму обов'язкових резервів, якщо потрібно зменшити масу грошей в обігу?
- знизити;
 - підвищити;
 - залишити без змін.
6. Для чого НБУ купує іноземну валюту на валютному ринку?
- щоб знизити курс національної валюти;
 - щоб підвищити курс національної валюти;
 - щоб поповнити валютні резерви.
7. Як повинна змінитися пропозиція грошей, щоб при незмінному попиті рівноважна процентна ставка знизилася?
- знизитися;
 - збільшитися;
 - незмінний попит на гроші завжди відповідає незмінній пропозиції на грошовому ринку;

г) рівноважна процентна ставка – це ставка процента, при якій адекватна їй маса грошей в обігу (пропозиція) співпадає з тією сумою, яку хочуть мати в своєму розпорядженні економічні суб'єкти (попитом). Тому зниження пропозиції грошей на ринку викличе зниження рівноважної процентної ставки.

8. Комерційний банк може випускати в обіг безготівкові гроші завдяки ефекту кредитного мультиплікатора у межах:

- а) свого власного капіталу;
- б) свого касового резерву;
- в) свого надлишкового резерву;
- г) отримання міжбанківських позик.

9. Чим відрізняється ринок грошей від грошового ринку і ринку капіталу?

- а) ринок грошей поєднує валютний і фінансовий ринок, одночасно він є частиною грошового ринку;
- б) ринок грошей, грошовий ринок і ринок капіталу – це різні назви одного поняття;
- в) ринок грошей – складова частина грошового ринку. На ринку грошей здійснюють обіг короткострокові активи, на ринку капіталу – довгострокові;
- г) фінансовий ринок поєднує ринок цінних паперів і ринок довгострокових банківських позичок, ринок грошей включає в себе грошовий ринок короткострокових позичок і фінансових активів.

10. Які види процентних ставок пов'язані з діяльністю грошового ринку?

- а) облікова, банківська, міжбанківська;
- б) депозитна, позичкова;
- в) облігаційна;
- г) всі разом.

ТЕМА 4. Грошові системи

При вивченні цієї теми необхідно:

- засвоїти суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни;
- пояснити основні елементи грошової системи;
- визначити основні типи грошових систем та їх еволюцію;
- визначити методи регулювання грошової сфери;
- розкрити суть грошово-кредитної політики, її цілі, типи, інструменти;

- охарактеризувати основні особливості фіскально-бюджетної політики;
- охарактеризувати способи мобілізації грошових коштів для монетизації бюджетного дефіциту.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення «грошової системи».
2. Назвіть елементи грошової системи.
3. Класифікація грошових систем.
4. За яких грошових систем в обігу знаходились повноцінні монети?
Чи існують повноцінні монети в сучасному грошовому обігу України?
5. Яка існує різниця між регульованими і саморегульованими грошовими системами?
6. Які Вам відомі різновиди саморегульованих грошових систем?
7. Назвіть форми біметалізму.
8. Назвіть форми золотого монометалізму.
9. Назвіть причини демонетизації золота.
10. Поясніть особливості ринкових і неринкових грошових систем.
11. У чому полягає різниця між відкритими і закритими грошовими системами?
12. Охарактеризуйте елементи національної грошової системи.
13. У межах якої зі складових економічної політики здійснюється державне регулювання грошового обороту?
14. У чому полягає різниця між грошово-кредитною та фіскально-бюджетною політиками держави?
15. Типи грошово-кредитної політики.
16. Назвіть «реалізатора» грошово-кредитної політики в Україні.
17. Назвіть цілі та інструменти грошово-кредитної політики.
18. Що таке «монетизація бюджетного дефіциту»?
19. Назвіть способи монетизації бюджетного дефіциту.
20. Що таке монетизація ВВП?
21. За якою формулою розраховують рівень монетизації ВВП?

Тести для самоконтролю

1. Грошова система – це:
 - а) встановлена НБУ форма організації комерційних банків;
 - б) встановлена державою форма організації бізнесу;
 - в) встановлена державою форма організації грошового обороту в країні.

2. Елементами грошової системи є:
- а) комерційні банки;
 - б) рівень інфляції;
 - в) масштаб цін;
 - г) грошова одиниця.
3. У державному секторі грошової системи працюють:
- а) валютна біржа;
 - б) НФКУ;
 - в) монетний двір.
4. Законодавча фіксація вагової кількості монетарного металу, що закріплюється за певною грошовою одиницею:
- а) монометалізм;
 - б) біметалізм;
 - в) масштаб цін;
 - г) валюта;
 - д) монета.
5. Складові економічної політики держави :
- а) кон'юнктурна політика;
 - б) демографічна політика;
 - в) дефляційна політика;
 - г) соціальна політика.
6. Грошова система, за якої національна грошова одиниця обмінюється на іноземну валюту, розмінну на золото:
- а) система подвійної валюти;
 - б) система паралельної валюти;
 - в) система кульгаючої валюти;
 - г) золотомонетний стандарт;
 - д) золото злитковий стандарт;
 - е) золотодевізний стандарт.
7. Цілі грошово-кредитної політики центрального банку:
- а) формальні;
 - б) проміжні;
 - в) тактичні;
 - г) неформальні;
 - д) соціальні;
 - е) стратегічні.
8. Основні функції фіскально-бюджетної політики:
- а) забезпечення грошима сфери обігу;

- б) перерозподіл національного доходу;
- в) забезпечення сталості грошового обігу;
- г) стримування інфляції;
- д) боротьба з інфляцією;
- е) нагромадження ресурсів для фінансування соціальних програм.

9. Щоб зменшити грошову масу в обігу необхідно:

- а) знизити облікову ставку;
- б) підвищити норму обов'язкових резервів;
- в) знизити норму обов'язкових резервів;
- г) стабілізувати ціни.

10. При проведенні експансійної політики НБУ здійснює на відкритому ринку такі операції:

- а) продає цінні папери;
- б) купує цінні папери;
- в) емітує цінні папери.

ТЕМА 5. Інфляція і грошові реформи.

При вивченні цієї теми необхідно:

- дати визначення поняття «інфляція», розкрити її внутрішні та зовнішні причини і класифікацію;
- усвідомити економічні й соціальні наслідки інфляції, вказати шляхи послаблення її впливу на економіку та пояснити суть і особливості інфляційних процесів в Україні;
- показати необхідність контролю інфляційних процесів з боку держави;
- дати визначення «грошової реформи», розкрити її передумови, класифікацію та моделі проведення;
- вказати особливість проведення та наслідки грошової реформи в Україні, визначити етапи її проведення.

Література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «інфляція». Які стадії виникнення інфляції Вам відомі?
2. За допомогою яких показників вимірюється інфляція?
3. За якими критеріями класифікують інфляцію?
4. Як класифікується інфляція за формами прояву? Що таке цінова інфляція, інфляція заощаджень, девальвація?

5. Назвіть види інфляції. Який з них не має негативних наслідків для економічного розвитку держави?
6. Назвіть внутрішні причини інфляції.
7. Назвіть зовнішні причини інфляції.
8. Назвіть економічні наслідки інфляційних процесів.
9. Назвіть соціальні наслідки інфляційних процесів.
10. Що таке антиінфляційна політика? Назвіть методи її здійснення.
11. Дайте визначення поняття «грошова реформа». Яка мета проведення грошової реформи?
12. За якими критеріями класифікують грошові реформи?
13. Які Ви знаєте методи стабілізації національної грошової одиниці?
14. Які Вам відомі моделі проведення грошових реформ?
15. Які недоліки і переваги реформ паралельного типу?
16. У яких випадках застосовується конфіскаційна модель проведення грошової реформи?
17. Назвіть особливості проведення грошової реформи в Україні.
18. Охарактеризуйте етапи проведення грошової реформи в Україні.
19. Які наслідки для України мала остання грошова реформа?
20. Охарактеризуйте грошову реформу України (1996 р.) за класифікаційними ознаками та видами.

Тести для самоконтролю:

1. Інфляція – це:
 - а) зниження купівельної спроможності грошової одиниці;
 - б) знецінення національної грошової одиниці відносно іноземної валюти;
 - в) знецінення грошової одиниці внаслідок її надмірної емісії та переповнення нею каналів грошового обігу.

2. До першої стадії виникнення інфляції відносимо:
 - а) темпи зростання пропозиції грошей випереджають знецінення грошей, але це випередження поступово зменшується, наближаючись до вирівнювання;
 - б) темпи знецінення грошової одиниці випереджають темпи зростання її пропозиції.

3. Інфляція вимірюється за допомогою:
 - а) індексу споживчих цін;
 - б) індексу цін виробника;
 - в) індексу Пааше.

4. За формами прояву інфляція поділяється на :
 - а) ревальвація;

- б) деномінація;
- в) девальвація.

5. За темпами знецінення грошової одиниці інфляція буває:

- а) галопуюча;
- б) цінова;
- в) помірна;
- г) повзуча;
- д) гіперінфляція;
- е) нуліфікація.

6. До зовнішніх причин інфляції відносять:

- а) деформацію економіки країни;
- б) надмірну емісію грошей;
- в) зростання цін на світовому ринку;
- г) війни.

7. До внутрішніх причин інфляції відносять:

- а) зростання цін на світовому ринку;
- б) ревальвацію національної валюти;
- в) надмірні військові витрати;
- г) наявність монополії у виробництві.

8. До антиінфляційних заходів відносять:

- а) фіксація заробітної плати;
- б) підвищення цін на товари та послуги;
- в) скорочення державних витрат;
- г) проведення експансійної політики;
- д) проведення рестрикційної політики.

9. Грошова реформа – це:

- а) радикальний спосіб повної або часткової перебудови кредитної системи;
- б) радикальний спосіб повної або часткової перебудови банківської системи;
- в) радикальний спосіб повної або часткової перебудови валютної системи;
- г) радикальний спосіб повної або часткової перебудови грошової системи.

10. Моделі проведення грошових реформ:

- а) формальна;
- б) функціональна;
- в) конфіскаційна;

- г) державна;
- д) кейнсіанська;
- е) паралельна.

ТЕМА 6. Валютний ринок і валютні системи

При вивченні цієї теми необхідно:

- розкрити суть поняття «валютні ресурси», з'ясувати порядок їх формування та використання. Особливу увагу слід звернути на порядок формування валютних резервів у країні;
- розкрити суть поняття «валютна система», охарактеризувати типи (національної, міжнародної та світової) та основні елементи валютних систем, показати еволюцію створення кожної окремої валютної системи;
- розкрити суть поняття «валюта», надати її класифікацію, дати характеристику видів конвертованості валюти (повна і часткова, внутрішня і зовнішня, з поточних операцій та з переміщення капіталів і кредитів);
- розкрити суть поняття «валютний курс», показати необхідність його встановлення та порядок визначення, назвати форми валютних курсів (фіксований, плаваючий, змішаний);
- розкрити суть поняття «валютний ринок», вказати його функції, надати його класифікацію, охарактеризувати операції валютного ринку та складові валютної політики.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 23, 24, 25.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте поняття «валюта», наведіть її класифікацію.
2. Що таке «конвертованість національної валюти»?
3. Що таке «валютні ресурси»?
4. Що таке міжнародні валютні відносини? Назвіть їх об'єкти та суб'єкти.
5. Що таке «валютний ринок»? Назвіть його об'єкти та суб'єкти.
6. Які функції валютного ринку Вам відомі?
7. Наведіть класифікацію валютного ринку залежно від рівня організації торгів та за територіальним розміщенням
8. Охарактеризуйте операції валютного ринку. У чому полягає різниця між ринком конверсійних операцій і ринком депозитно-кредитних операцій?
9. За допомогою яких факторів визначається кон'юнктура валютного ринку?
10. Дайте визначення валютного курсу. Назвіть його функції.
11. Що впливає на зміну валютного курсу?
12. Охарактеризуйте види валютних курсів.

13. Що таке валютна політика?
14. Охарактеризуйте складові валютної політики.
15. Які інструменти валютного регулювання Вам відомі? Назвіть заходи дисконтної та девізної політик.
16. Назвіть національні та міжнародні органи валютного регулювання.
17. Що таке платіжний баланс країни? Що входить до його структури?
18. Яка мета накопичення золотовалютних резервів країни?
19. Розкрийте поняття «валютна система». Охарактеризуйте види валютних систем.
20. Назвіть етапи еволюційного розвитку світової валютної системи.

Тести для самоконтролю:

1. За режимом використання валюта буває:
 - а) іноземна;
 - б) конвертована;
 - в) національна.

2. До об'єктів валютних відносин належать:
 - а) національна валюта;
 - б) іноземна валюта;
 - в) центральні банки;
 - г) повноцінні монети.

3. До суб'єктів валютного ринку відносять:
 - а) брокерські компанії;
 - б) валютні біржі;
 - в) страхові компанії.

4. Залежно від рівня організації торгів валютні ринки бувають:
 - а) позабіржові;
 - б) біржові;
 - в) регульовані.

5. До структури валютного ринку відноситься:
 - а) конверсійний валютний ринок;
 - б) світовий валютний ринок;
 - в) позабіржовий валютний ринок.

6. Види валютних курсів:
 - а) форвардний;
 - б) фіксований;

- в) дисконтний;
- г) плаваючий.

7. До складових валютної політики відносять:

- а) валютний контроль;
- б) валютне регулювання;
- в) валюта;
- г) валютний ринок.

8. Ревальвація національної валюти вигідна:

- а) кредиторам;
- б) імпортерам;
- в) МВФ.

9. Повна демонетизація золота у міжнародному грошовому обороті відбулась з прийняттям валютної системи:

- а) Паризької;
- б) Ямайської;
- в) Бреттон-Вудської.

10. Сучасний режим валютних курсів:

- а) фіксація курсу валют на основі золотого паритету;
- б) фіксація курсу валют до однієї валюти;
- в) фіксація курсу валют до її купівельної спроможності.

ТЕМА 9. Теорія грошей

При вивченні цієї теми необхідно:

- зрозуміти еволюцію поглядів на суть грошей та їх роль у процесі розвитку людства;
- з'ясувати, які причини сприяли виникненню нових теорій грошей;
- пояснити відмінності суті класичної кількісної теорії, її неокласичного варіанту, значення внеску Дж. Кейнса, монетаристів і неокейнсіанців у розвиток кількісної теорії грошей;
- розкрити позитив і недоліки кожного з напрямів;
- охарактеризувати необхідність державного регулювання грошово-кредитної системи та його можливі межі.

Література: 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20.

Питання для самоконтролю:

1. Які абстрактні теорії грошей Ви знаєте?

2. Які існують відмінності між металістичною і номіналістичною теоріями грошей?
3. Які монетаристські теорії грошей Вам відомі? У чому полягають основні відмінності монетаристської теорії від абстрактної?
4. Чим характеризуються умови, за яких виникла класична кількісна теорія грошей? У чому полягає сутність цієї теорії?
5. Які функції грошей визнають представники металістичної, номіналістичної та кількісної теорії?
6. Які основні постулати класичної кількісної теорії?
7. Які напрями кількісної теорії грошей були сформовані у першій половині ХХ ст.?
8. У чому полягає сутність «рівняння обміну» І.Фішера?
9. Розкрийте сутність «кон'юнктурної теорії» українського ученого М.І.Тугана-Барановського.
10. Розкрийте сутність «кембріджської версії» кількісної теорії грошей. Які мотиви нагромадження грошей сформулювали кембріджські професори?
11. Дайте аналіз рівняння А. Пігу.
12. У чому полягає різниця підходу «кембріджської школи» від кількісної теорії І.Фішера?
13. Який внесок Д.Кейнса у кількісну теорію грошей? Які мотиви нагромадження грошей сформулював Д. Кейнс?
14. У чому неминучість інфляційних наслідків реалізації некейнсіанських концепцій?
15. У чому полягає відмінність підходів щодо регулювання економікою у представників сучасного монетаризму і кейнсіанських методів регулювання?
16. У яких економічних і політичних умовах зародився сучасний монетаризм?
17. Яка мета монетаристів?
18. Які основні положення сучасного монетаризму Вам відомі?
19. Які ідеї монетаризму були використані щодо грошово-кредитного регулювання в Україні?
20. Коли (у перехідному періоді до ринкової економіки) грошово-кредитна політика України була зорієнтованою на кейнсіанські концепції, а коли – на монетаристські?

Тести для самоконтролю:

1. До абстрактних теорій грошей належать:
 - а) металістична теорія;
 - б) сучасний монетаризм;
 - в) номіналістична теорія;
 - г) класична кількісна теорія.

2. До монетаристської теорії грошей належать:
- а) марксистська теорія;
 - б) державна теорія;
 - в) кейнсіанська концепція;
 - г) кейнсіансько-монетаристський синтез.
3. Основні постулати класичної кількісної теорії:
- а) постулат причинності;
 - б) постулат портативності;
 - в) постулат причинності;
 - г) постулат раціональності.
4. «Трансакційна версія» кількісної теорії грошей базується на:
- а) рівнянні Дж. Кейнса;
 - б) рівнянні І. Фішера;
 - в) рівнянні А. Пігу;
 - г) рівнянні М. Фрідмена.
5. Формула І.Фішера має вигляд:
- а) $MP = VQ$;
 - б) $MV = PQ$;
 - в) $M = M1 + M2$.
6. Рівняння А. Пігу має вигляд:
- а) $M = M1 + M2$;
 - б) $MV = ВНП$;
 - в) $M = r PR$.
7. Д.Кейнс ввів у кількісну теорію грошей:
- а) рівень інфляції;
 - б) норму процента;
 - в) кон'юнктуру ринку.
8. На тлі якого явища сформувався сучасний монетаризм?
- а) політична криза;
 - б) інфляція;
 - в) безробіття.
9. Праці якого відомого економіста започаткували формування сучасного монетаризму:
- а) Д. Кейнса;
 - б) М. Фрідмена;
 - в) І. Фішера;

г) Д. Робертсона.

10. Які сучасні монетаристські теорії використовувались у грошово - кредитній політиці України:

- а) марксистські;
- б) адміністративні;
- в) кейнсіанські.

ТЕМА 10-12. Сутність і функції кредиту. Форми, види і роль кредиту. Теоретичні засади процента.

При вивченні цих тем необхідно:

- обґрунтувати необхідність кредиту та економічні передумови його виникнення;
- з'ясувати суть поняття «кредит», пояснити теорії кредиту, дати характеристику форм та видів кредиту;
- пояснити основні принципи банківського кредитування;
- описати економічні межі кредиту;
- охарактеризувати відсоткову ставку за кредит;
- пояснити функції кредиту та його роль в економіці.

Література: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «кредит». Назвіть об'єкт та суб'єкти кредиту.
2. Що таке кредитні відносини? Назвіть їх основні ознаки.
3. Назвіть види кредитних відносин за суб'єктами кредитної угоди.
4. Поясніть зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.
5. Охарактеризуйте функції кредиту.
6. Які Вам відомі теоретичні концепції кредиту?
7. Поясніть принципи кредитування.
8. Назвіть класифікаційні ознаки кредиту.
9. Охарактеризуйте основні види кредиту.
10. Поясніть схеми надання банківського кредиту: кредитна лінія, револьверний кредит, контокорентний кредит, овердрафт.
11. Що таке міжгосподарський кредит? Назвіть його різновиди.
12. У чому полягають особливості державного кредиту?
13. Що таке міжнародний кредит? Розкрийте механізм міжнародного кредитування.
14. Що таке відсоткова ставка? Які чинники впливають на її розмір?
15. Які функції виконує позичковий процент?
16. Яка роль кредиту у розвитку економіки?
17. За якими етапами розвивалися кредитні відносини в Україні?

18. Які законодавчі акти регулюють процеси кредитування в Україні?

Тести для самоконтролю:

1. До теорій кредиту належать:
 - а) еволюційна;
 - б) капіталотворча;
 - в) раціоналістична;
 - г) натуралістична.

2. До принципів кредитування відносимо:
 - а) платність;
 - б) терміновість;
 - в) засіб нагромадження;
 - г) цільовий характер використання;
 - д) забезпеченість;
 - е) позичковість.

3. До функцій кредиту відносимо:
 - а) регулююча;
 - б) контрольна;
 - в) розподільча;
 - г) перерозподільча;
 - д) стимулююча;
 - е) емісійна.

4. Кредит може надаватися у формах:
 - а) товарній;
 - б) державній;
 - в) грошовій;
 - г) банківській.

5. Види кредиту:
 - а) незабезпечений;
 - б) комерційний;
 - в) банківський;
 - г) міжнародний.

6. У товарній формі надається кредит:
 - а) овердрафт;
 - б) міжгосподарський;
 - в) кредитна лінія;
 - г) револьверний.

7. До різновидів міжгосподарського кредиту належить:
- а) урядовий;
 - б) комерційний;
 - в) бланковий;
 - г) пролонгований.
8. Незабезпечений ліквідною заставою кредит називається:
- а) лізинговий;
 - б) бланковий;
 - в) форфейтинг;
 - г) факторинг;
 - д) ломбардний.
9. За способом сплати відсотків банківський кредит надається:
- а) за плаваючою ставкою;
 - б) за дисконтною ставкою;
 - в) за коригованою ставкою;
 - г) за фіксованою ставкою;
 - д) за змішаною ставкою.
10. До небанківських фінансово-кредитних установ належать:
- а) лізингові компанії;
 - б) ломбарди;
 - в) комерційні банки;
 - г) пенсійні фонди;
 - д) інвестиційні компанії;
 - е) центральний банк.

ТЕМА 13. Фінансове посередництво грошового ринку

При вивченні цієї теми необхідно:

- розкрити сутність та призначення фінансового посередництва;
- розкрити роль банківської системи держави, принципи її побудови та функції;
- охарактеризувати етапи становлення банківської системи України;
- звернути увагу на місце банків на грошовому ринку та їх функції;
- охарактеризувати спеціалізовані фінансово-кредитні установи, вказати відмінності їх від банків.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке фінансове посередництво? У чому полягає його призначення?
2. Які види фінансових посередників Вам відомі?
3. У якому секторі грошового ринку працюють фінансові посередники?
4. Які типи побудови банківської системи Вам відомі?
5. Які функції виконує банківська система?
6. Яка функція банківської системи є головною і чому?
7. Назвіть етапи становлення банківської системи України.
8. Охарактеризуйте банківську систему України.
9. Що таке банк? Які він виконує функції?
10. У чому полягає відмінність небанківських фінансово-кредитних установ від банків?
11. Які інституції належать договірним фінансово-кредитним установам?
12. Які інституції належать інвестиційним фінансово-кредитним установам?
13. У чому полягає відмінність механізмів залучення коштів договірними та інвестиційними небанківськими фінансово-кредитними установами?
14. Які Вам відомі види інвестиційних фондів?
15. Що таке взаємні фонди грошового ринку?

Тести для самоконтролю:

1. До фінансових посередників відносимо:
 - а) НБУ;
 - б) страхові компанії;
 - в) лізингові компанії;
 - г) валютні біржі;
 - д) комерційні банки.
2. Базові операції грошового ринку:
 - а) страхування позичальників;
 - б) розрахунково-касове обслуговування;
 - в) емісія цінних паперів.
3. За типом побудови банківська система України є:
 - а) однорівнева;
 - б) дворівнева;
 - в) трирівнева.

4. До структури банківської системи України належать:

- а) пенсійні фонди;
- б) центральний банк;
- в) парабанки;
- г) комерційні банки.

5. До функцій банківської системи належать:

- а) емісійна;
- б) трансформаційна;
- в) фіскальна;
- г) перерозподільча;
- д) стабілізаційна.

6. Шляхи забезпечення сталості банків:

- а) страхування кредитних ризиків;
- б) страхування банківських депозитів;
- в) створення внутрішньобанківських резервів
- г) створення обов'язкових резервів;
- д) створення механізму рефінансування комерційних банків.

7. До небанківських фінансово-кредитних установ належать:

- а) НБУ;
- б) комерційні банки;
- в) ломбарди;
- г) інвестиційні фонди.

8. До парабанків належать:

- а) центральні банки;
- б) комерційні банки;
- в) лізингові компанії;
- г) факторингові компанії.

9. Недепозитне залучення коштів на підставі угоди з кредитором (інвестором) здійснюють:

- а) пенсійні фонди;
- б) ломбарди;
- в) комерційні банки;
- г) інвестиційні банки.

10. Залучення коштів інвестиційними фінансово-кредитними установами здійснюється за допомогою:

- а) укладання угоди між кредитором і позичальником;
- б) продажу власних цінних паперів;
- в) залучення депозитів.

ТЕМА 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

При вивченні цієї теми необхідно:

- розкрити суть і показати роль комерційних банків;
- дати класифікацію банків залежно від територіальної ознаки (міжнародні, національні, регіональні, міжрегіональні);
- дати класифікацію банків залежно від функціональної спеціалізації (емісійні, ощадні, інвестиційні, трастові, іпотечні, зовнішньоторговельні);
- дати класифікацію банків залежно від форм власності (державні, кооперативні, приватні, змішані);
- охарактеризувати банки щодо належності статутного капіталу і методу його формування (акціонерні та пайові);
- охарактеризувати банки щодо видів операцій, які вони здійснюють (універсальні, спеціалізовані);
- показати порядок утворення й припинення діяльності комерційного банку;
- розкрити типову організаційну структуру універсального комерційного банку;
- пояснити джерела формування ресурсної бази комерційного банку;
- охарактеризувати банківські операції;
- пояснити стабільність банків і механізм її забезпечення.

Література: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть призначення комерційних банків.
2. Які взаємовідносини існують між НБУ і комерційними банками?
3. Як класифікуються комерційні банки?
4. Які основні етапи розвитку комерційних банків Вам відомі?
5. Які Вам відомі етапи реєстрації комерційного банку?
6. Назвіть порядок утворення та припинення діяльності комерційного банку.
7. Вкажіть мінімальні розміри статутного капіталу комерційного банку відповідно до нормативних вимог НБУ.
8. Як побудовано організаційну структуру банку?
9. Як здійснюється управління комерційним банком?
10. Які різновиди універсальних банків Вам відомі?
11. У чому полягає специфіка діяльності спеціалізованих комерційних банків?
12. Як групуються банківські операції?
13. За допомогою яких операцій банки формують свої ресурси?

14. Розкрийте формування ресурсної бази комерційного банку.
15. З чого складається власний капітал комерційного банку?
16. Як формуються залучені і запозичені банківські ресурси?
17. Які види активних операцій Вам відомі?
18. Назвіть традиційні і нетрадиційні банківські послуги.
19. За допомогою яких показників вимірюється прибутковість банку?
20. Які економічні нормативи характеризують фінансову стійкість банку?

Тести для самоконтролю:

1. На якому рівні банківської системи функціонує комерційний банк?
 - а) на першому;
 - б) на другому;
 - в) на третьому.

2. Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації регіонального комерційного банку:
 - а) 1,5 млн євро;
 - б) 5 млн євро;
 - в) 8 млн євро.

3. Залежно від видів операцій, що здійснюються, комерційні банки бувають:
 - а) універсальні;
 - б) спеціалізовані;
 - в) спільні;
 - г) активні.

4. Банківські операції поділяють на:
 - а) спеціалізовані;
 - б) активні;
 - в) універсальні;
 - г) пасивні.

5. Активні операції комерційних банків:
 - а) кредитні;
 - б) вкладення коштів у цінні папери підприємств;
 - в) запозичення коштів у НБУ.

6. Пасивні операції комерційних банків:
 - а) строкові депозити;
 - б) випуск власних облігацій;

- в) лізингові операції;
- г) кредитні операції.

7. До залучених коштів комерційного банку належать:

- а) статутний фонд;
- б) депозити до запитання;
- в) кредити ЦБ.

8. До запозичених ресурсів комерційного банку належать:

- а) строкові депозити;
- б) міжбанківські кредити;
- в) резервний фонд.

9. До нетрадиційних банківських послуг належать:

- а) трастові;
- б) факторингові;
- в) депозитні;
- г) кредитні.

10. Прибутковість комерційного банку залежить від співвідношення:

- а) традиційних і нетрадиційних послуг;
- б) доходів і витрат;
- в) активних і пасивних операцій.

ТЕМА 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

При вивченні цієї теми необхідно:

- з'ясувати, у чому полягає необхідність виділення в кредитній системі такої ланки, як центральні банки;
- пояснити призначення та основні завдання центральних банків;
- назвати й охарактеризувати форми організації центральних банків;
- розкрити основні напрями діяльності центрального банку;
- розкрити суть функцій центральних банків.

Література: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте головне призначення центрального банку.
2. Поясніть особливості формування статутного капіталу ЦБ.
3. Назвіть законодавчо-нормативні акти, що закріплюють правовий статус центрального банку і регламентують його діяльність.

4. Наведіть приклади організаційної структури ЦБ для країн з різною формою державного устрою.
5. Які основні завдання Національного банку України?
6. Розкрийте основні напрями діяльності НБУ.
7. Дайте визначення фідучіарної емісії.
8. У чому полягає відмінність децентралізованої платіжної системи від централізованої?
9. У чому полягає відмінність протекційних заходів щодо забезпечення стабільного функціонування банківської системи від превентивних?
10. Чим відрізняється банківський нагляд від банківського регулювання?
11. Охарактеризуйте методи, що застосовуються центральним банком при обслуговуванні державного боргу.
12. Які інструменти монетарної політики використовує ЦБ у своїх регулятивних діях?
13. Назвіть шляхи створення ЦБ. У чому полягають відмінності законодавчого шляху від еволюційного?
14. Які напрями розвитку ЦБ в епоху глобалізації світових ринків Вам відомі?
15. Розкрийте головне завдання Європейської системи центральних банків?
16. Назвіть структурні елементи НБУ.
17. Розкрийте систему управління НБУ. У чому полягають повноваження Ради та Правління НБУ?
18. Розкрийте основні принципи функціонування НБУ.
19. Охарактеризуйте функції НБУ. Яка з них є головною?
20. Назвіть інструменти, що використовує НБУ при регулюванні обсягів грошової маси в обігу.

Тести для самоконтролю:

1. Головне призначення ЦБ – це:
 - а) управління економікою країни;
 - б) управління грошовим оборотом;
 - в) емісія грошової одиниці.
2. Основний напрям діяльності ЦБ – це:
 - а) проведення фіскальної політики;
 - б) проведення монетарної політики;
 - в) проведення антиінфляційної політики.
3. Як емісійний центр готівкового обороту, центральний банк:
 - а) користується монопольним правом емісії банкнот і розмінних монет;

- б) організовує виготовлення грошей;
- в) забезпечує касове обслуговування комерційних банків;
- г) вилучає з обігу фальшиві та зношені гроші та здійснює їх утилізацію.

4. Як банк банків, центральний банк:

- а) здійснює касове обслуговування комерційних банків;
- б) здійснює розрахункове обслуговування комерційних банків;
- в) регулює кількість грошей в обороті;
- г) проводить реорганізацію або ліквідацію комерційних банків;
- д) здійснює кредитне обслуговування комерційних банків.

5. Як орган банківського регулювання та нагляду, центральний банк:

- а) здійснює інспекційні перевірки у банках;
- б) видає нормативні акти, що регламентують діяльність КБ;
- в) вилучає з обігу фальшиві та зношені гроші та здійснює їх утилізацію;
- г) реалізує грошово-кредитну політику держави.

6. Як банкір уряду, центральний банк:

- а) обслуговує державний борг;
- б) здійснює касове виконання державного бюджету;
- в) реалізує грошово-кредитну політику держави;
- г) здійснює рефінансування комерційних банків.

7. Як провідник монетарної політики, центральний банк у своїх регулятивних діях застосовує такі інструменти:

- а) політику обов'язкових резервів;
- б) селективні інструменти;
- в) валютну політику;
- г) облікову (дисконтну) політику;
- д) політику відкритого ринку;
- е) антиінфляційну політику.

8. До структурних елементів НБУ належать:

- а) державна скарбниця;
- б) розрахункові палати;
- в) комерційні банки.

9. До основних принципів функціонування НБУ належать:

- а) принцип централізації;
- б) принцип президентського та парламентського контролю;
- в) принцип підпорядкованості Президенту України.

10. До функцій НБУ належать:
- а) емісійна;
 - б) регулювання банківської діяльності та банківський нагляд;
 - в) фіскальна;
 - г) трансформаційна.

ТЕМА 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

При вивченні цієї теми необхідно:

- дати визначення світового ринку, розкрити його структуру;
- пояснити існування євrorинку;
- перелічити головні завдання, що стоять перед МВФ;
- дати загальну характеристику програм співпраці МВФ з Україною;
- охарактеризувати організації, що входять до Світового банку;
- вказати напрями та умови співпраці МБРР з Україною;
- пояснити склад регіональних міжнародних фінансово-кредитних установ;
- вказати завдання ЄБРР, його фінансові інструменти та пріоритетні напрями діяльності в Україні.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 25.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення світовому ринку капіталів, розкрийте його структуру.
2. Що являє собою євrorинок? Що таке євродолар, єврооблігація?
3. Назвіть основні центри торгівлі валютою.
4. Які міжнародні валютно-кредитні установи співпрацюють з Україною?
5. Що таке МВФ, у чому полягають причини його заснування?
6. Розкрийте структуру організації управління МВФ.
7. Які цілі реалізує МВФ у своїй діяльності?
8. Які дані може надавати країна на вимогу МВФ?
9. Кому і у зв'язку з чим надає МВФ кредити?
10. Коли Україна вступила до МВФ?
11. Назвіть основні напрями співпраці України з МВФ.
12. Що таке Світовий банк? Які організації входять до нього?
13. Що таке МБРР? Кому і у зв'язку з чим він надає кредити?
14. Назвіть напрями співпраці з Україною.
15. Що являє собою Міжнародна фінансова корпорація? Які вона надає кредити?

16. Що являє собою Міжнародна асоціація розвитку? У чому полягає особливість її кредитів?
17. Що таке Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій? Які некомерційні ризики воно бере на себе?
18. Що таке ЄБРР? Які його функції? У чому полягає особливість його кредитів, умов їх надання?
19. Що таке Міжнародний інвестиційний банк?
20. Що таке Лондонський та Паризький клуби країн-кредиторів?

Тести для самоконтролю:

1. Коли було засновано МВФ?
 - а) 1992 р.;
 - б) 1944 р.;
 - в) 1917 р.

2. Коли Україна вступила до МВФ?
 - а) 1996 р.;
 - б) 1992 р.;
 - в) 2001 р.

3. Функції МВФ:
 - а) регулювання обсягів експортно-імпортних операцій країни;
 - б) регулювання міжнародних валютно-кредитних відносин;
 - в) регулювання грошового обороту країни.

4. Програми співпраці МВФ з Україною:
 - а) програма «стенд-бай»;
 - б) програма системної трансформації економіки;
 - в) програма сприяння вступу до СОТ.

5. До Світового банку входять:
 - а) МАР;
 - б) БАГІ;
 - в) ЄБРР.

6. Страшує капіталовкладення від політичного ризику:
 - а) МБРР;
 - б) БАГІ;
 - в) МФК.

7. МБРР надає Україні кредити:
 - а) короткострокові;
 - б) довгострокові;

в) середньострокові.

8. До регіональних міжнародних фінансово-кредитних установ належать:

- а) Азіатський банк розвитку (АзБР);
- б) Міжамериканський банк розвитку (МаБР);
- в) МФК.

9. До фінансових інструментів прямого фінансування ЄБРР належать:

- а) гарантії;
- б) кредити;
- в) політика обов'язкових резервів.

10. Основні напрями фінансування ЄБРР:

- а) розвиток транспорту;
- б) розвиток телекомунікацій;
- в) надання довгострокових кредитів країнам-членам МВФ.

Список літератури:

1. Алексєєв І. В. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник. — К. : Знання, 2013. — 253 с.
2. Аранчій В. І. Гроші і кредит : навч. посіб. / В. І. Аранчій. — К. : Ліра-К, 2015. — 364 с.
3. Бандурка А. М. Гроші та кредит : навч. посіб. / А. М. Бандурка. — К. : Ліра-К, 2015. — 380 с.
4. Булеєв І. П. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. П. Булеєв, С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько, А. В. Гаркова. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 120 с.
5. Вовчак О. Д. Гроші та кредит : навч. посіб. / О. Д. Вовчак, І. Є. Бучко, З. Р. Костак. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 424 с.
6. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика : навч. посіб. / О. Гриценко. — К. : Основи грошово-кредитної політики. — 2013. — 210 с.
7. Денисенко М. П. Гроші та кредит у банківській справі : навч. посіб. / М. П. Денисенко. — К. : Алерта, 2014. — 478 с.
8. Єпіфанов А. О. Грошово-кредитна політика в Україні : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, В. І. Міщенко, Н. І. Гребник. — К. : Фінанси України. — 2012. — 218 с.
9. Загородній А. Т. Гроші. Валюта. Валютні цінності. Термінологічний словник : навч. посіб. / А. Т. Загородній, Г. А. Вознюк. — Львів: БаК, 2014. — 184 с.

10. Іванов В. М. Гроші та кредит : навч. посіб. / В. М. Іванов. — К. : МАУП, 2014. — 230 с.
11. Івасів Б. С. Гроші та кредит : навч. посіб. [3-тє вид., змін. й доп.] / Б. С. Івасів. — Тернопіль : Карт-бланш; К. : Кондор, 2013. — 528 с.
12. Кейнс Дж. М. Трактат про грошову реформу. Загальна теорія зайнятості, процента та грошей : навч. посіб. / Дж. М. Кейнс — К. : 2012. — 521 с.
13. Коваленко Д. І. Гроші і кредит : теорія і практика : навч. посіб. / Д. І. Коваленко. — К. : Ліра-К, 2015. — 360 с.
14. Колодізєв О. М. Ресурсна база банківського кредитування / О. М. Колодізєв // Вісн. Україн. акад. банк. справи Нац. банку України : теоретичний та наук.-практ. журн. / УАБС НБУ. — 2015. — С. 65–75.
15. Круш П. В. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / Круш П. В., Алексєєв В. Б. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 216 с.
16. Круш П. В. Інфляція : суть, форми та її оцінка : навч. посіб. / П. В. Круш, О. В. Клименко. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 288 с.
17. Лагутін В. Д. Гроші та грошовий обіг : навч. посіб. / В. Д. Лагутін. — К. : Т-во «Знання», КОО, 2012. — 199 с.
18. Любунь О. С. Національний банк України : основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності : навч. посіб. / О. С. Любунь. — К. : Центр навчальної літератури, 2014. — 351 с.
19. Михайлів З. В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції : навч. посіб. / З. В. Михайлів, З. П. Гаталяк, Н. І. Горбаль. — Львів : Вид-во Нац. Ун-ту «Львівська політехніка», 2015. — 244 с.
20. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків : навч. посіб. / Ф. С. Мишкін; пер. з англ. С. Панчишин, Г. Стеблій, А. Стасишин. — К. : Основи, 2013. — С. 561.
21. Мороз А. М. Банківські операції: навч. посіб. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за ред. д-ра. екон. наук, проф. А. М. Мороза. — 2-ге вид., виправл. і доповн. — К. : КНЕУ, 2013. — 476 с.
22. Савлук М. І. Гроші та кредит: навч. посіб. / М. І. Савлук — К. : КНЕУ, 2012. — 598 с.
23. Стельмах В. С. Кредитна система України банківські технології : навч. посіб. / В. С. Стельмах, А. В. Шаповалов, В. Л. Кротюк . — Львів : ЛБІ НБУ. — 2012. — 580 с.
24. Сисоєва К. Ф. Гроші і кредит: у схемах і таблицях : навч. посіб. / К. Ф. Сисоєва. — К. : Ліра-К, 2015. — 245 с.
25. Чухно А. Природа сучасних грошей : навч. посіб. / А. Чухно — К. : Економіка України. — 2010. — №12. — 325 с.

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ АКТИ

1. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1991 р. № 679XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
2. Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні : закон України від 10.12.1997 р. № 710/97-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
3. Про фінансовий лізинг : закон України 16.12.1997 р. № 723/97-ВР (в новій редакції від 11.12.2003 р. №1381-IV) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>
4. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
5. Про обіг векселів в Україні : закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України.– Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
6. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22 [Електронний ресурс] / Національний банк України.– Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
7. Інструкція про касові операції в банках України : постанова Правління Національного банку України від 01.06.2011 р. № 174 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0790-11>
8. Інструкція про міжбанківський переказ грошей в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 16.08.2006 р. № 320 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>
9. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>
10. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України : постанова Правління Національного банку України від 12.12.2002 р. № 502 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0021-03>
11. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 28.08.01 № 368 (зі

мінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

12. Положення про валютний контроль : постанова Правління Національного банку України від 08.02.2000 р. № 49 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0209-00>

13. Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на використання іноземної валюти на території України як засобу платежу : постанова Правління Національного банку України 14.10.2004 р. № 483 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1413-04>

14. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : постанова Правління Національного банку України від 03.12.2003 р. № 516 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>

15. Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами : постанова Правління Національного банку України від 02.02.2007 р. № 31 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

16. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : постанова Правління Національного банку України 18.06.2003 р. № 255 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0583-03>

Навчальне видання

ГРОШІ І КРЕДИТ

Методичні рекомендації

Укладачі:

Бурковська Алла Валентинівна

Лункіна Тетяна Іванівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,6

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.